

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Uznání a výkon a přeshraniční vymáhání výživného

Výklad pro kurs MVV1968K na Právnické fakultě Masarykovy univerzity

---

JUDr. Ing. Zdeněk Kapitán, Ph.D.

---

www.umpod.cz

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Uznání a výkon rozhodnutí

Základní pojmy

- **uznání** – mocenskému aktu cizího státu se v tuzemsku přiznají účinky jako mocenskému aktu tuzemskému
- **vykonatelnost** – způsobilost mocenského aktu být vynucen proti povinnému (je to vlastnost, potenciál mocenského aktu)
- **výkon** – proces vynucení povinnosti uložené mocenským aktem i proti vůli povinného

---

Vývojové tendence

- vzájemné uznávání rozhodnutí patřilo vždy k nejpodstatnějším oblastem unifikace; jde pravděpodobně o nejdůležitější krok k přeshraniční ochraně práva
- v československém právu byla ve starém ZMPS velmi flexibilní procedura založená na neformálním uznávání a bez procedury prohlášení vykonatelnosti
- haagské smluvní právo tendovalo k unifikaci důvodů odepření uznání a ponechání zbytku procedury na vnitrostátním právu
- EHS (později ES a EU) tendovalo nejprve k unifikaci procesu uznání a prohlášení vykonatelnosti, posléze k dalšímu zjednodušení procesu odstraněním prohlášení vykonatelnosti

---

Výsledky srovnání

- procedura v ZMPS byla a je flexibilní a jednoduchá
- „bruselská“ procedura je složitější a náročnější na podklady (osvědčení o vykonatelnosti)
- v oblasti výživného haagské úmluvy tradičně pouze upravily důvody odepření uznání rozhodnutí a zbytek procedury ponechaly vnitrostátnímu právu
- proto na řízení, na která je použitelné nařízení Brusel I, prosazujeme použití haagský úmluv (princip maximální výhodnosti v čl. 71 nařízení Brusel I)

Krok 1 – uznání

- v majetkových věcech
  - není nutné vést samostatné řízení, pokud je vedeno, výrok zní na uznání
  - pokud není vedeno samostatné řízení, procesním důsledkem je nařízení výkonu
- v ostatních věcech se vede samostatné řízení o uznání
- použitelný právní předpis stanoví důvody pro odepření uznání – zpravidla veřejný pořádek, překážky v řízení, právo na spravedlivý proces
- zpravidla je zakázán přezkum ve věci samé

Uznání a nedostatky mezinárodní příslušnosti

- historicky se jednalo o typický důvod „obstrukčního“ vyloučení uznatelnosti cizího rozhodnutí
  - samostatný důvod odepření [viz § 64 písm. a) starého ZMPS]
  - námitka rozporu s veřejným pořádkem
- nastává postupný útlum
  - zavedení mezinárodní příslušnosti založení podílením se na řízení [čl. 24 Brusel I, čl. 5 ENV, viz i § 15 odst. 1 písm. a) ZMPS]
  - výluky nedostatků mezinárodní příslušnosti [čl. 35 odst. 3 Brusel I, čl. 24 Brusel IIa, čl. 24 písm. a) ENV]

Krok 2 – prohlášení vykonatelnosti

- ZMPS „v čisté podobě“ nezná
- na prohlášení vykonatelnosti je postaveno nařízení Brusel I, Brusel IIa a HÚ 1996; v případě, že mají být použity, obsahuje ZMPS adaptační ustanovení dodávající procesní pravidla pro vnitrostátní podmínky
- právní nástroje navazující na nařízení Brusel I (evropská exekuční titul, evropský platební rozkaz, evropské řízení pro drobné nároky) se snažily o zjednodušení procesu právě odstraněním exequatur
- ENV odstraňuje exequatur pro „nová“ rozhodnutí, pro dříve vydaná rozhodnutí je zachovává

Krok 3 – výkon

- spouští se výrokem o nařízení výkonu rozhodnutí odpovídajícím exekučním způsobem
- podmínky se řídí pravidly vnitrostátního (procesního) práva

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Přeshraniční vymáhání výživného

Přehled použitelných pramenů

- ZMPS
  - prohlášení vzájemnosti
  - dvoustranné smlouvy (o právní pomoci)
-
- newyorská úmluva 1956 (č. 33/1959 Sb.)
  - 9. haagská úmluva 1958 (č. 14/1974 Sb.)
  - 23. haagská úmluva 1973 (č. 132/1976 Sb.)
  - nařízení Brusel I [(ES) č. 44/2001]
  - luganská úmluva 2007 (č. 2009/430/ES)
  - evropské nařízení o výživném [(EU) č. 4/2009]
  - haagský protokol 2007 (Úř. v. EU, L 331/19)
  - 38. haagská úmluva 2007 (Úř. v. EU, L 192/51)
  - nařízení Brusel Ia [(EU) č. 1215/2010]

Vztahy mezi prameny – principy

- **pozdější haagská úmluva vylučuje dřívější** (mezi vzájemně vázanými státy)
- **unijní nařízení vylučují dvoustranné mezinárodní smlouvy** (v rozsahu své věcné působnosti)
- **nařízení Brusel I dovoluje použít haagské úmluvy** podle principu maximální výhodnosti
- **evropské nařízení o výživném mezi členskými státy** (vyjma DK) **vylučuje použití haagských úmluv** (v rozsahu své věcné působnosti)
- nařízení Brusel Ia se použije na „nové“ nároky z výživného vyloučeného z působnosti evropského nařízení o výživném
- unijní nařízení vylučují luganskou úmluvu 2007
- je-li použitelná současně dvoustranná mezinárodní smlouva a multilaterální smlouva, lze použít pravidla pro řešení konvencí a podle situace preferovat buď dvoustrannou smlouvu, nebo mnohostrannou smlouvu

---

Mezinárodní příslušnost

- ENV
  - alternativně obvyklé bydliště povinného, oprávněného a „propojená“ řízení
  - omezená volba sudiště
  - příslušnost založená na účasti v řízení
  - vazba na Lugano II a forum necessitatis
- dvoustranné smlouvy – dle pravidel v nich uvedených
- ZMPS – odkaz na HP 2007
  - odkaz na pravidla ENV
  - podpůrně je český soud příslušný za podmínek, které stanoví § 56 odst. 1 a 4
- (HÚ 2007, HP 2007 – neupravují)

Právo rozhodné

- ENV – odkaz na HP 2007
- ZMPS – odkaz na HP 2007
- HP 2007 – právo fóra
- dvoustranné smlouvy – dle pravidel v nich uvedených
- (HÚ 2007 – neupravuje)

Uznání a výkon – mimo EU

- poměrně snadno se vybírá použitelný pramen a podle něj se postupuje
- případy:
  1. použitelná haagská úmluva, nebo
  2. dvoustranná smlouva, nebo
  3. prohlášení vzájemnosti a ZMPS, nebo
  4. bezesmluvní reciprocita a ZMPS

Uznání a výkon – EU

- kombinace řady pramenů a velký význam časových okolností
- od 18. 6. 2011 je třeba vždy použít ENV pro spolupráci ústředních orgánů bez ohledu na dobu vydání rozhodnutí
- u rozhodnutí vydaných do 18. 6. 2011 lze postupovat podle haagským úmluv, pokud není požadováno prohlášení vykonatelnosti
- u rozhodnutí vydaných po 18. 6. 2011 v řízeních zahájených do 18. 6. 2011 se postupuje podle ENV s prohlášením vykonatelnosti
- u rozhodnutí vydaných po 18. 6. 2011 v řízeních zahájených po 18. 6. 2011 se postupuje podle ENV bez prohlášení vykonatelnosti

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Případ SDEU – rozsah věcné působnosti nařízení Brusel IIa

Řízení, kde dochází ke schválení úkonu nezletilého

- případy: stavební spoření, převod nemovitostí, dědická dohoda
- nejednotný postup v praxi
- problém vymezení vztahu pozitivní a negativní působnosti :
  - čl. 1 odst. 1 a 2 a čl. 2 bod 7. versus čl. 1 odst. 3 nařízení Brusel IIa
  - čl. 1 a 3 versus čl. 4 HÚ 1996
- domníváme se, že otázka je skutečně sporná a je třeba vymezit hodnotový přístup k určování speciality výluk podle čl. 1 odst. 3 nařízení Brusel IIa

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Hezký den.
